

Nr 226.

Av herr **Lindhagen**, om fri samfärdsel utan passtvang såsom före världskriget och i varje fall upphävande av passvtånget mellan skandinaviska staterna m. m.

Före världskriget gick det för sig att resa över hela Europa med undantag för Ryssland utan pass. Det hördes ej några klagomål över denna utmärkta ordning och man kunde ej föreställa sig, att det kunde få förhålla sig på annat sätt.

Efter världskriget är även denna idyll försvunnen. Man skall nu ha pass för att få resa över gränserna och underkasta sig de besvär, omkostnader och ofta trakasserier, som äro förbundna därmed. Förloras passet under en resa, kommer man i den pinsammaste belägenhet.

Meningen är ju att söka återkomma till normala förhållanden. Det måste också erkännas, att även passvisitationen ej lämnats alldeles oberörd av dessa strävanden. Det har träffats en del separata avtal om att ett utfärdat pass ej behöver förses med visum från någon myndighet, tillhörande det land, dit resan skall företagas. Emellertid gäller detta endast vissa länder ännu. Den nyssnämnda förmånen börjar dessutom mer än motvägas av anordningar med inreseförbud i stället för den medgivna friheten av visum från det utländska landets representanter.

Såsom anledning till en på detta sätt skärpt isolering mellan nationerna plägar åberopas, att det är nödvändigt att hindra fri samfärdsel för så kallade bolsjeviker och andra personer, vilkas politiska extremism man fruktar.

Det måste protesteras emot, att ländernas fria samfärdsel och de vinningar detta betyder skola få giva vika för ett dylikt strävande att indela världen i politiska polisvaktkontor med åtföljande byråkrati och förmörkelse i sinnena. De fruktade elementen finnas ju kvar i alla fall, och om några av dem ömsevis för tillfället byta vistelseort, förändras ju icke situationen. Vill någon från ett land till ett annat med all makt insmuggla irrläror, så gives, såsom erfarenheten visat, mångahanda utvägar att föra dem över gränserna. Även före världskriget vimlade det i alla länder av »mindre önskvärda element» och ingen styrelse ansåg sig på grund av denna sin uppfattning uppfordrad till dylika barnsliga och betydelselösa spärranordningar på bekostnad av den fria samfärdseln mellan folken.

Det andra huvudskälet är också en kristidsföreteelse, nämligen fruktan för en invandring, som skulle minska försörjningsmöjlighet för den inhemska befolkningen. Även på denna uppdelning av världen i sociala polisvakt-

områden kunna anläggas enahanda erinringar som ovan framhållits. De europeiska länderna i all synnerhet äro så trångt bebodda, så betungade med arbetslöshet, så splittrade genom olikhet i språk, att det icke kan bliva tal om några som helst massinvandringar från det ena landet till det andra. Det måste i regel bli ett hopplösare företag än att stanna kvar i det land, där man har sina rötter. Om genom passvångets upphävande en något större invandring skulle uppkomma, motväges detta av, att dock ett större antal invånare än förut beredes tillfälle att lämna sitt land.

Världskriget har slutligen lämnat folken i arv även en i världskrisinstitutioner fostrad administration, som reser motstånd mot förändringar. Från denna expertis tillkallas sakkunnige. De måla i bjärta färger olyckor och missförhållanden av skilda slag, ifall förutnämnda krisordning ej efterföljes.

Europa skall väl dock som sagt någon gång börja tillfriskna. Om olagligheter inom ett land begås av utlänningar, så beivras dessa nu som förut lika väl som olagligheter av den inhemska befolkningen. Det skulle vara av intresse att kunna få en sådan passfrihet genomförd åtminstone för någon tid som experiment. Det föreligger, synes mig, stora sannolikheter för, att det då för en förvånad överhet skulle visa sig, att det går för sig lika bra med passfrihet nu efter världskriget som före detsamma.

I varje fall är det önskligt, att passvånget mellan de skandinaviska länderna upphäves. Den skandinaviska befolkningen i vida kretsar begär att besparas tid, besvär och kostnader för anskaffande av pass. Det skandinaviska samarbetet står på dagordningen nu lika mycket som före världskriget, och vi längta efter befrielse från myndigheters tillstånd därtill för varje fall och för varje individ.

Vid 1927 års riksdag väckte undertecknad en motion därom i anledning av det framlagda förslaget till invandringslag. I andra lagutskottet, där jag hade tillfälle att närvara vid förslagets första behandling, formulerade jag yrkandet så, att »riksdagen ville anhålla att Kungl. Maj:t måtte överväga underhandlingar mellan Sverige samt Danmark och Norge om åstadkommande av passfria resor mellan de tre länderna». Vid votering samlade detta förslag 5 röster, samtliga avgivna av socialdemokrater, emot 10. I det slutliga utskottsbetänkandet fanns emellertid ingen reservation till förmån för ett sådant yrkande. Under debatten i första kammaren fick jag ej något bistånd, men vid voteringen röstade en del ledamöter för detsamma. I andra kammaren gjordes icke ens något yrkande, utan frågan föll under tystnad. Enligt meddelande i pressen hade däremot så gott som alla skånska tidningar utan skillnad till parti samt många danska tidningar ställt sig på motionens sida, och det uppgavs, att den skånska befolkningen stod så gott som enig för det skandinaviska passvångets upphävande.

Skulle den ovan ifrågasatta befrielsen förvägras oss av överheten, så borde åtminstone kunna utverkas, att de svenska passen ställdes på längre tid än hitintill, exempelvis på fem år, vilket lär vara den i Tyskland utsatta tiden.

samt ännu längre tid för resor till Danmark och Norge. Överensstämmelse i detta avseende mellan de skandinaviska länderna är givetvis också önskvärd.

Övervägandet bör även omfatta undersökning om möjligheten av skandinavisk samverkan med Finland, Island och de baltiska randstaterna i förevarande avseende.

Det hemställas alltså,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära övervägande av svenskt initiativ till:

- 1) att passtvänet upphäves och den fria samfärdseln mellan länderna återställles, på sätt ägde rum före världskriget;
- 2) att passtvänet i varje fall upphäves i samfärdseln mellan de skandinaviska staterna;
- 3) att, i avvaktan på förenämnda befrielse, de svenska passen måtte utställas på längre tid än för närvarande sker;
- 4) att vid beredning av skandinaviskt samarbete i angivna avseenden även undersökes möjligheterna för detta samarbetes utsträckande till Finland, Island och de baltiska randstaterna.

Stockholm den 28 januari 1928.

Carl Lindhagen.
